

0112-6 від 28.03.2025

Програма фахового іспиту для вступників на навчання в ННІ «Інститут державного управління» денної та заочної форм для здобуття освітнього ступеня магістр за спеціальністю D4 «Публічне управління та адміністрування» галузі знань D «Бізнес, адміністрування та право» за освітньо-професійною програмою «Публічне управління на деокупованих територіях»

Укладачі: д.держ.упр., проф. Бульба В.Г. (гарант освітньої програми);
д.держ.упр., проф. Дзюндзюк В.Б.;
держ.упр., проф. Газарян С.В.;
д.ю.н.ю, доц. Клімова С.М;
к.держ.упр., доц. Серенок А.О.

ВСТУП

Фаховий іспит за спеціальністю D4 «Публічне управління та адміністрування» галузі знань D «Бізнес, адміністрування та право» передбачає перевірку знань вступниками основ економіки, держави і права, розуміння ними інституційної організації держави і суспільства в цілому, особливостей врядування в Україні, реформування державного управління та місцевого самоврядування, усвідомлення ризиків і викликів, породжених військовою агресією російською федерацією щодо України, необхідності і перспектив європейської та євроатлантичної інтеграції нашої держави.

Програма фахового іспиту з основ економіки, держави і права є основним навчально-методичним документом, який визначає перелік питань, що складають зміст фахового іспиту та спрямована на забезпечення цільового підходу до оцінки теоретичної підготовки вступників до навчання на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти в ННІ «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Фаховий іспит дозволяє не лише виявити у вступників рівень базових теоретичних знань та практичних навичок, необхідних для опанування ними освітньо-професійної програми «Публічне управління на деокупованих територіях», яка передбачає здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю D4 «Публічне управління та адміністрування», а й розуміння мотивації їх навчання саме за цією спеціальністю.

Програма складається зі вступу, основної частини, в якій викладено перелік питань, що виносяться на фаховий іспит і списку літератури, з якою вступнику рекомендовано ознайомитися при підготовці до фахового іспиту.

Фаховий іспит має комбіновану форму і кожен з вступників отримує екзаменаційний білет, у якому наведено три питання: 1) з основ економіки; 2) з основ держави; 3) з основ права.

Впродовж 30 хвилин вступник має підготуватися та стисло за 15-20 хвилин викласти членам фахової атестаційної комісії своє розуміння щодо змісту зазначених у білеті питань.

Рівень теоретичних знань вступника оцінює фахова атестаційна комісія. Порядок створення, організації та роботи фахової атестаційної комісії регламентується Правилами прийому для здобуття вищої освіти у Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна у 2025 році та Положенням про Приймальну комісію Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Оцінювання фахового іспиту з основ економіки, держави і права здійснюється за шкалою від 100 до 200 балів. Відповідь на кожне питання білету оцінюється наступним чином: повна відповідь – 26-50 балів, неповна відповідь – 25 балів. Вступники, які набрали за шкалою 100-200 менше ніж 100 балів, отримують незадовільну оцінку та не допускаються до участі у конкурсному відборі.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

Перелік питань, що виносяться на фаховий іспит з основ економіки, держави і права

1. ОСНОВИ ЕКОНОМІКИ

1. Закони ринкової економіки, їх особливості.
2. Роль конкуренції у розвитку економіки, її форми та чинники.
3. Суспільний розподіл праці, спеціалізація та кооперація, їх значення та наслідки.
4. Монополія, її форми та наслідки. Антимонопольна політика.
5. Розвиток конкурентного середовища в Україні, його проблеми та перспективи.
6. Глобалізація: сутність та напрямки її впливу на економічні процеси.
7. Форми організації бізнесу в сучасних умовах.
8. Безробіття: причини, наслідки, подолання.
9. Вплив державного регулювання на трудові відносини.
10. Державний бюджет, його дефіцит та профіцит.
11. Адміністративні та економічні методи державного регулювання.
12. Функції ринку та його роль у розвитку економіки.
13. Особливості сучасного міжнародного розподілу праці.
14. Міжнародні економічні інститути, їх вплив на економічний розвиток національних економік.
15. Фінансовий ринок, його інститути.
16. Механізм грошово-кредитної політики.
17. Сутність глобалізації, напрямки її впливу на економічні процеси.
18. Форми організації бізнесу в сучасних умовах.
19. Складові елементи державної політики зайнятості.
20. Інфляція, її причини, типи і наслідки. Проблеми подолання інфляції в Україні.
21. Диференціація доходів. Бідність та чинники її подолання.
22. Складові державної економічної політики: податково-бюджетна, кредитно-грошова, інноваційна, зовнішньоекономічна.
23. Необхідність, механізм та наслідки інтеграції України у світову економіку.
24. Фінансова система держави.
25. Функції ринку та його роль у розвитку економіки.
26. Шляхи поліпшення бізнес-клімату в Україні.
27. Бюджетно-податкова політика України.
28. Публічно-приватне партнерство в системі публічного управління.
29. Матеріальна і фінансова основа місцевого самоврядування в Україні.
30. Сучасні форми власності в Україні.
31. Механізми регулювання інвестиційної діяльності.

32. Розвиток регіонів України зусиллями влади, громадськості й соціальновідповідального бізнесу.
33. Стратегічне планування як регулятор ринкових відносин.
34. Управління проектами і впровадження стратегій розвитку територій.
35. Сучасні проблеми економічної політики держави.
36. Особливості сучасного ринку праці і його регулювання в умовах воєнного стану.
37. Роль та функції інвестицій в економіці.
38. Особливості бюджетного процесу в Україні.
39. Ринкова інфраструктура.
40. Механізм грошово-кредитної політики.

2. ОСНОВИ ДЕРЖАВИ

1. Держава: передумови її виникнення та розвитку.
2. Державна влада: сутність, ознаки та форми прояву.
3. Державний суверенітет та його нормативно-правова регламентація.
4. Суверенітет народу і його співвідношення з суверенітетом держави.
5. Поняття та структура форми держави.
6. Держава і її основні ознаки.
7. Правова держава: основні ознаки, характеристика.
8. Види форм державного правління.
9. Поняття та види монархій.
10. Поняття та види республік.
11. Форми державного устрою і його види.
12. Унітарна держава, її ознаки та види.
13. Поняття та ознаки федеративних держав.
14. Поняття та ознаки конфедерації.
15. Поняття та види державно-правового (політичного) режиму.
16. Поняття та ознаки демократії.
17. Сутність і функції авторитарного державного режиму в умовах переходу до демократії.
18. Внутрішні функції держави.
19. Зовнішні функції держави.
20. Поняття державного апарату, його співвідношення з механізмом держави.
21. Принцип розподілу влади і структура державного апарату.
22. Класифікація органів держави: критерії та види.
23. Правоохоронні органи в структурі механізму держави та їх роль у здійсненні державних функцій.
24. Взаємозумовленість громадянського суспільства і правової держави, головні напрями їхньої взаємодії.
25. Громадянське суспільство: поняття та основні ознаки.

26. Соціальна держава як результат еволюції громадянського суспільства і якісна характеристика правової держави.
27. Державні підприємства та установи в механізмі держави.
28. Поняття, зміст та сутність функцій держави. Співвідношення державних і суспільних структур в здійсненні функцій держави.
29. Поняття та ознаки форм публічного адміністрування.
30. Види форм публічного адміністрування.
31. Принципи організації та діяльності органів державної влади.
32. Поняття та сутність бюрократії, її місце і роль у здійсненні функцій держави.
33. Методи здійснення державної влади (переконання і примус).
34. Форми та методи реалізації функцій держави
35. Повноваження та функції Верховної Ради України.
36. Повноваження та функції Кабінету Міністрів України.
37. Повноваження та функції Президента України.
38. Конституційні засади місцевого самоврядування в Україні.
39. Судова система України.
40. Міжнародні об'єднання держав: поняття, ознаки, види, загальна характеристика.

3. ОСНОВИ ПРАВА

1. Сутність, цінність, принципи та функції права. Верховенство права.
2. Норма права.
3. Інститут права.
4. Підгалузь права.
5. Галузь права.
6. Система права.
7. Нормативно-правовий акт.
8. Система законодавства. Галузь законодавства.
9. Систематизація нормативно-правових актів.
10. Структура (елементи) норми права.
11. Ефективність норм права.
12. Правоутворення. Правотворчість.
13. Законотворчість. Законодавчий процес.
14. Джерела права. Правовий звичай. Правовий прецедент. Нормативно-правовий акт. Нормативний договір. Правова доктрина. Релігійні тексти.
15. Закон.
16. Підзаконний нормативно-правовий акт.
17. Дія нормативно-правового акту.
18. Реалізація норм права. Дотримання. Виконання. Використання.
19. Правозастосування. Стадії застосування норм права. Вимоги правильного застосування норм права.
20. Правозастосовний акт.

21. Тлумачення норм права. Цілі тлумачення. Види тлумачення. Офіційне та неофіційне тлумачення норм права.
22. Правовідносини: поняття і склад.
23. Суб'єкти правовідносин: види та їхня правосуб'єктність і дієздатність.
24. Правовий статус особи та громадянина України. Гарантії прав, свобод і обов'язків громадянина України.
25. Правова поведінка. Правомірна поведінка. Види правомірної поведінки. Протиправна поведінка.
26. Правопорушення: ознаки та види у сфері публічного адміністрування.
27. Склад правопорушення.
28. Злочин. Кримінальне правопорушення. Проступок.
29. Юридична відповідальність: поняття та підстави застосування.
30. Кримінальна відповідальність.
31. Адміністративна відповідальність.
32. Цивільноправова відповідальність.
33. Матеріальна відповідальність.
34. Дисциплінарна відповідальність.
35. Правовий режим воєнного стану в Україні. Особливості застосування норм права в умовах воєнного стану.
36. Антикорупційне законодавство України.
37. Правові засади національної безпеки і оборони в Україні.
38. Правовий статус державного службовця в Україні.
39. Правовий статус посадової особи місцевого самоврядування в Україні.
40. Загальні правила етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування в Україні.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Барабаш Ю. Г., Бориславська О. М., Венгер В. М. Конституційне право : підручник ; ОБСЄ. Київ : ВАІТЕ, 2021. 528 с.
2. Бурдін М. Ю., Логвиненко І. А., Лазарєв В. В. Теорія держави та права у визначеннях та схемах : довідник. Харків : ХНУВС, 2021. 108 с. URL: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/11123/Teoriia%20derzhavy%20ta%20prava_dovidnyk_2021.pdf?sequence=1&isAllowed=y
3. Бутурлакiна Т. О. Фiнансова децентралiзацiя як фактор економiчного зростання рeгiонiв. Наук. вiсн. Ужгород, ун-ту. Серiя «Економiка». 2010. № 31 [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.nbu.gov.ua/portal/natural/Nvu/Ekoii/2010_31/statti/4_8.htm.
4. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. *Вiдомостi Верховної Ради України*. 2001. № 37-38. Ст. 189.

5. Величко Л.Ю. Сфера дії трудового права України в умовах євроінтеграції: актуальні проблеми теорії та практики: монографія. Харків: Константа, 2018. 392 с.

6. Величко Л.Ю., Рогова О. Г. Право в публічному управлінні : конспект лекцій. Харків : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2021. 120 с.

7. Гордієнко В.П., Оніщенко М.Л., Мальонкіна І.С. Зарубіжний досвід децентралізації публічної влади та можливості його трансформації в Україні. Суми : Вісник СумДУ. Серія «Економіка», № 3. 2019. С. 83-89.

8. Державна політика розвитку сільських територій в Україні в умовах децентралізації: механізми формування та реалізації : монографія / М.А. Латинін, Є. М. Борщук, І. В. Дунаєв та ін. ; за заг. ред. д.держ.упр., проф. М.А. Латиніна. Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2020. 248 с.

9. Децентралізація і формування політики регіонального розвитку в Україні : наук. доп. / [Шевченко О.В., Романова В.В., Жаліло Я.А. та ін.]; за наук. ред. д-ра екон. наук Я.А. Жаліла. Київ : НІСД, 2020. 153 с.

10. Закоморна К. О. Посібник для підготовки до іспиту з державного (конституційного) права зарубіжних країн. Харків : Право, 2021. 270 с.

11. Інструменти забезпечення ефективності, результативності та якості діяльності органів державної влади / [М. Канавець (кер. авт. колективу), Ю. Лихач, А. Кукуля, О. Бутенко, Ю. Єрченко; за заг. ред. В. Купрія]. К.: Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу, 2019. 178 с.

12. Конституційне право України [Текст]: підручник / за заг. ред. Т.М. Слінько; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2020. 592 с.

13. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. *ВВР України*. 1996. № 30. Ст. 141.

14. Коротюк М. Г., Коротюк О. В. Режим воєнного стану: правове регулювання. Харків: Видавництво: ОВК, 2022. 50 с.

15. Латинін М.А. Взаємозв'язок функціонування фінансового механізму публічного управління з розвитком сільських територій / М.А. Латинін, В.А. Чернятіна // Децентралізація управління публічними фінансами в Україні: монографія / О.Ю. Амосов, М.М. Коваленко, М.А. Латинін та ін.] ; за заг. ред. д.е.н., проф. О.Ю. Амосов. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2018 – 200 с.

16. Латинін М.А. Джерела формування фінансових ресурсів територіальних громад / М.А. Латинін // Децентралізація управління публічними фінансами в Україні : монографія / О.Ю. Амосов, М.М. Коваленко, М.А. Латинін та ін.] ; за заг. ред. д.е.н., проф. О.Ю. Амосов. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2018 – 200 с.

17. Латинін М.А., Іванов Д.В. Закордонний досвід державного регулювання розвитку економічного потенціалу територій // Аспекти публічного управління. – 2019. – Том 7. – №12. – С. 125 - 134.

18. Латинін М.А. Теоретичні основи державного управління регіональним розвитком // Науковий вісник: Державне управління. – 2018. – №1 – С. 57-66

19. Латинін М., Біловіцька Ю. Теоретичні підходи до функціонування механізмів державної політики сталого розвитку «зеленої» економіки в Україні. Науковий вісник: Державне управління 2022 Вип. 1 (11) С. 79-92. [https://doi.org/10.33269/2618-0065-2022-1\(11\)](https://doi.org/10.33269/2618-0065-2022-1(11))

20. Латинін М.А. Фінансово-економічний механізм державного регулювання стратегічного розвитку регіону / М.А. Латинін, О.О. Лукашов // Децентралізація управління публічними фінансами в Україні : монографія / О.Ю. Амосов, М.М. Коваленко, М.А. Латинін та ін.] ; за заг. ред. д.е.н., проф. О.Ю. Амосов. – Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2018 – 200 с.

21. Організація діяльності державного службовця / [М. Канавець (кер. авт. колективу), Ю. Лихач, А. Кукуля, В.Дівак, І. Рошин, О. Бутенко, О. Рачинська, Р. Міщенко, Р. Попов, С. Кух, Ю. Федина, Ю. Щепотко; за заг. ред. К. Ващенко]. К.: Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу, 2018. 320 с.

22. Петков С. Правознавство. Дніпро: Ун-т імені Альфреда Нобеля, 2021. 360 с.

23. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. *Офіц. вісник України*. 2010. № 92. Том 1. Ст. 3248.

24. Правознавство: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / Волошкевич Г.А., Джолос С.В., Дробот Ж.А., та інш. Черкаси, 2019. 686 с.

25. Про громадянство України: Закон України від 18.01.2001 року № 2235-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. №13. Ст. 65.

26. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 4. Ст. 43.

27. Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України від 5 лютого 2015 р. № 157-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 13. Ст.91.

28. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 49. Ст. 2056.

29. Про засади державної регіональної політики : Закон України від 5 лютого 2015 р. № 156-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/156-19>

30. Про затвердження адміністративно-територіальною устрою базового рівня : розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 червня 2020 р. № 707 730.

31. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27.02.2014 № 794-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 13. Ст. 222.

32. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. №280/97ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. №24. Ст.170.

33. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 9 квітня 1999 р. № 586-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 20-21. Ст.190.

34. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 31. Ст. 241.

35. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>

36. Про службу в органах місцевого самоврядування : Закон України від 7 червня 2001 р. № 2493-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 33. Ст. 175.

37. Про статус депутатів місцевих рад: Закон України від 11 липня 2002 р. № 93-IV. URL: [http// www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua)

38. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 31. Ст. 545.

39. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17.03.2011 № 3166-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 38. Ст. 385.

40. Публічне управління: термінол. слов. / уклад.: В.С. Куйбіда, М.М. Білинська, О.М. Петроє та ін. ; за заг. ред. В.С. Куйбіди, М.М. Білинської, О.М. Петроє. Київ : НАДУ, 2018. 224 с.

41. Тихоненков Д. А. Історія держави і права зарубіжних країн. Відповіді на екзаменаційні питання: навч. посіб. Харків : Право, 2020. 248 с.

42. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435. *Офіц. вісник України*. 2003. № 11. Ст. 461.

Голова фахової
атестаційної комісії

Володимир БУЛЬБА

Затверджено на засіданні приймальної комісії Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна,
протокол № 2 від «20» березня 2025 року

Відповідальний секретар Приймальної комісії

Ганна ЗУБЕНКО